

**Komisija za pisanje Referata
o projektu doktorske disertacije
mr Lidije Moskovljević**

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU FAKULTETA

Predmet: Referat o Projektu doktorske disertacije mr Lidije Moskovljević pod naslovom **“Motoričke i muzičke sposobnosti, psihološke i morfološke karakteristike kao prediktori uspešnosti u usvajanju programskih sadržaja ritmičke gimnastike kod osoba različitog pola”**

Na sednici Nastavno-naučnog veća Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu održanoj 29.12.2011. godine (akt 02 br 4582-3, od 30.12.2012. godine), u skladu sa čl. 28, 29 i 30 Statuta Fakulteta formirana je Komisija za pregled i ocenu projekta doktorske disertacije mr Lidije Moskovljević pod naslovom **“ MOTORIČKE I MUZIČKE SPOSOBNOSTI, PSIHOLOŠKE I MORFOLOŠKE KARAKTERISTIKE KAO PREDIKTORI USPEŠNOSTI U USVAJANJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA RITMIČKE GIMNASTIKE KOD OSOBA RAZLIČITOG POLA”**. Komisija u sastavu: red. prof. dr Lepa Radisavljević, red. prof. dr Dušanka Lazarević, van. prof. dr Aleksandar Nedeljković i van. prof. dr Snežana Bijelić, pregledala je podneti projekat doktorske disertacije i Nastavno-naučnom veću podnosi sledeći:

R E F E R A T:

Biografija

Mr Lidija Moskovljević je rođena 19.02.1966. godine u Beogradu. Osnovnu i srednju školu (smer-novinar saradnik) završila je u Beogradu.

Na Fakultet fizičke kulture u Beogradu upisala se 1984. godine i diplomirala 1988. godine, sa prosečnom ocenom 9,22. Diplomski rad iz ritmičke gimnastike na temu „ **Analiza kompozicija pojedinačnih sastava sa 23. državnog prvenstva**“ odbranjen je ocenom 10 (deset).

Magistarsku tezu, pod naslovom „**Usvajanje specifične tehnike sa rekvizitima u ritmičkoj gimnastici kod različitih uzrasnih grupa**“, odbranila je 2002. godine. na Fakultetu sporta i fizičkog vaspitanja u Beogradu.

Aktivno se bavila ritmičkom gimnastikom (u daljem tekstu RG) od 1975.-1986. godine, kao član GD „Palilula“ iz Beograda. Bila je vicešampion Jugoslavije u seniorskoj konkurenciji 1984.god. u Zagrebu. Bila je član seniorske reprezentacije Jugoslavije od 1982.-1985. godine. i učesnik je I Svetskog kupa, 1983. god. u Beogradu, Svetskog prvenstva iste godine u Strazburu i Evropskog prvenstva 1984.god. u Beču, četiri balkanska šampionata i mnogobrojnih međunarodnih turnira.

Nakon završetka sportske karijere, od 1987.-1989.god., nastavila je sa radom kao trener sa mlađim kategorijama u GD „Palilula“.

Kao savezni i međunarodni sudija („brevet“ osnovni nivo) u ritmičkoj gimnastici sudila je veliki broj državnih i republičkih prvenstava, kao i balkanske šampionate i međunarodne turnire.

Po završetku studija, kao samostalni saradnik, radila je na realizaciji nastave fizičkog vaspitanja (opšte fizička priprema sa aerobikom i ritmikom, uz primenu muzike) na nematičnim fakultetima.

Od 1989.-1992. godine bila je profesionalno zaposlena u Savezu za fizičku kulturu Jugoslavije (SFKJ), kao stručni saradnik u Komisiji za vrhunski sport i olimpijske pripreme. U pomenutom periodu, istovremeno je radila i kao generalni sekretar Gimnastičkog saveza Jugoslavije. Nakon raspada SFKJ, u prvom Saveznom ministarstvu za sport, pod rukovodstvom ministra Đorđa Perišića, a nakon njega, ministra Zorana Bingulca, radila kao savetnik u odeljenju za vrhunski sport.

Učestvovala je u organizaciji mnogobrojnih domaćih takmičenja (republička, državna prvenstva) i turnira i u organizaciji Svetskog prvenstva u RG 1989. godine u Sarajevu. Na Svetskom prvenstvu u RG 1991. godine u Atini, bila stručni rukovodilac jugoslovenske delegacije.

Od 1995. godine zaposlena je na Fakultetu sporta i fizičkog vaspitanja, kao asistent za predmet Teorija i metodika ritmičke gimnastike, uža naučna oblast Teorija i tehnologija sporta i fizičkog vaspitanja.

U periodu od 2004.-2008. godine bila je član tima, koji je realizovao projekat pod naslovom „**MORFOLOŠKI, MOTORIČKI I PSIHOLOŠKI FAKTORI USVAJANJA TEHNIKE U RITMIČKOJ GIMNASTICI**“. Projekat je realizovao Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja u Beogradu-Katedra za gimnastiku-predmet Teorija i metodika ritmičke gimnastike i SK „Ritam“ iz Beograda. Nosioci projekta u ime Fakulteta su bili red.prof.dr Lepa Radisavljević, ass.mr Lidija Moskovljević i van.prof.dr Dušanka Lazarević, a u ime Kluba Milena Reljin-Tatić.

Bila je član Uređivačkog odbora za Godišnjak br. 13 (2005) i Godišnjak br.14 (2006) Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu.

Bila je član Organizacionog odbora Međunarodne naučne konferencije „Teorijski, metodološki i metodički aspekti takmičenja i pripreme sportista“, 2009. godine, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Univerzitet u Beogradu.

Učestvovala je u realizaciji praktičnog dela seminara za profesore fizičkog vaspitanja „Letnja škola – Loznica 2008“, akreditovanog odobrenjem Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije, u Katalogu programa stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju za školsku 2008/09. godinu, pod brojem 399, sa temom: „**TEMATSKO OPERATIVNO PLANIRANJE OBAVEZNIH PROGRAMSKIH SADRŽAJA FIZIČKOG VASPITANJA U FUNKCIJI OPTIMALIZACIJE TEHNOLOGIJE RADA NA ČASU (II deo Projekta) – ŠKOLSKI PROGRAM RITMIČKE GIMNASTIKE**“.

Strani jezici: francuski i engleski.

Spisak radova objavljenih u časopisima nacionalnog značaja:

Dorđević-Nikić, M. i **Moskovljević, L.** (2009). Uticaj sportskog treninga na rast i polni razvoj takmičarki u ritmičkoj gimnastici. Fizička kultura, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd, 63(1), 3-10.

Radisavljević, L., Medić, M. i **Moskovljević, L.** (1996). Tendencije u razvoju kompozicije u ritmičko-sportskoj gimnastici. Fizička kultura, Fakultet fizičke kulture, Beograd, 4, 326-334.

Spisak radova objavljenih u zbornicima

Aleksić, S., Dabović, M. i **Moskovljević, L.** (2009). Dinamika razvoja motoričkih sposobnosti takmičarki u ritmičkoj gimnastici. Međunarodna naučna konferencija „Teorijski, metodološki i metodički aspekti fizičkog vaspitanja“, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd. Zbornik radova, 201-205.

Moskovljević, L., Radisavljević, L. i Dabović, M. (2009). Relations between motor abilities and performing of free elements in rhythmic gymnastics, FISU CONFERENCE 25th UNIVERSIADE, Belgrade, Proceedings-The role of University sports in education and society – a platform for change, 196-204.

Moskovljević, L. (2008). Usvajanje specifične tehnike sa rekvizitima u ritmičkoj gimnastici (izvod iz magistarske teze). Godišnjak, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd, 14, 64-88.

Aleksić, S. i **Moskovljević, L.** (2007). Analiza tehničke vrednosti sastava sa različitim rekvizitima u ritmičkoj gimnastici. Međunarodna naučna konferencija „Analitika i dijagnostika fizičke aktivnosti“, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd, Zbornik radova, 135-144.

Radisavljević, L., Lazarević, D., i **Moskovljević, L.** (2006). Napredovanje u izvođenju specifične tehnike u ritmičkoj gimnastici devojčica 9-12 godina i neke njihove psihološke karakteristike. Međunarodna naučna konferencija “Žena i sport”, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja i Olimpijski komitet Srbije, Beograd. Zbornik radova, 191-197.

Radisavljević, L., **Moskovljević, L.** i Tumin, D. (2006). Diferencirani program ritmičke gimnastike i plesa za srednje škole. Zbornik radova “Efekti diferencirane nastave fizičkog vaspitanja na psihosomatski status dece i omladine”, Нови Сад:Београд:Ниш, 321-331.

Radisavljević, L., **Moskovljević, L.** i Tumin, D. (1998). Program vežbi iz ritmičke gimnastike i razvrstavanje učenika u grupe-diferencirani program. Zbornik radova I Međunarodnog simpozijuma “Inovacije nastavnih planova i programa fizičkog vaspitanja dece i omladine”, Novi Sad, 106-115.

Radisavljević, L. i **Moskovljević, L.** (1995). Perspektiva ritmičko-sportske gimnastike u SR Jugoslaviji. Godišnjak, Fakultet fizičke kulture, Beograd, 7, 79-84.

Spisak radova u monografijama

Radisavljević, L. i **Moskovljević, L.** (2011). Osnove ritmike. Dečiji sport od prakse do akademske oblasti. Urednici: Jevtić, B., Radojević, J., Juhas, I. i Ropret R. Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Beograd, 393-407.

Spisak ostalih relevantnih radova

Tumin, D., Radisavljević, L., **Moskovljević, L.** i Karanov, B. (1999). Analiza tehničkih vrednosti kompozicija finalistkinja Svetskog prvenstva u ritmičkoj gimnastici 1999. godine u Osaki . Međunarodni simpozijum, Novi Sad, Zbornik sažetaka, 111.

Na osnovu objavljenih radova u časopisima, zbornicima radova i na osnovu saopštenja na skupovima može se zaključiti da je kandidat mr Lidija Moskovljević osnovnu pažnju usmerila na istraživanja relacija između motoričkih sposobnosti i uspešnosti izvođenja specifične tehnike ritmičke gimnastike, kako u sportu tako i u fizičkom vaspitanju . Jedan deo interesovanja se odnosi na strukturu kompozicija kod vrhunskih takmičarki, te na osnovu analize istih dolazi do određenih zaključaka koji ukazuju na tendencije razvoja ovog sporta u svetu , što je za uspešnije usmeravanje naše sportske prakse veoma značajno.

Problem i predmet istraživanja

Proces usvajanja programskih sadržaja ritmičke gimnastike je dosta složen s obzirom na raznovrsnost i koordinacionu složenost tehnike, kako bez, tako i sa rekvizitima. U njemu različitu ulogu imaju činioци iz prostora motoričkih (Popović,1986;Sanader,2000; Cagno i sar.2008 i 2009; Moskovljević i sar.2009;Wolf-Cvitak,1984; Šebić-Yuhrić i sar.2008; Božanić i Miletić,2011.) i muzičkih sposobnosti (Kocić i sar.2002; Tumin i Krneta,2009.) , odnosno psiholoških (Radisavljević, Lazarević i Moskovljević.2006; Kostić, 2011.) i

morfoloških karakteristika (Popović, 1986; Damjanovska, 1988; Alexander, 1991; Sanader, 2000; Miletić i Kostić, 2006; Douda i sar. 2008; Cagno i sar. 2008 i 2009; Jezdimirović i Tumin, 2011). Poznato je da je ritmička gimnastika, pre svega, ženski sport i da se kao takva doživljava u društvu. Međutim, poslednjih godina, u pojedinim zemljama, u ovu sportsku granu počinju da se uključuju i pripadnici muškog pola. Stoga je ovo istraživanje koncipirano tako da problematiku ovladavanja ritmičkom gimnastikom istraži, uzimajući u obzir i varijablu pola. Dakle, **problem** ovog istraživanja se odnosi na savladavanje programskih sadržaja ritmičke gimnastike, a **predmet** istraživanja predstavljaju motoričke i muzičke sposobnosti, psihološke i morfološke karakteristike osoba različitog pola i njihov značaj za uspešnost savladavanja programskih sadržaja ritmičke gimnastike.

Cilj istraživanja

Ciljevi ovog istraživanja su:

- da se utvrdi koje su to motoričke i muzičke sposobnosti osoba različitog pola, značajne za uspešnost usvajanja programskih sadržaja ritmičke gimnastike;
- da se utvrdi koje su to morfološke i psihološke karakteristike osoba različitog pola, značajne za uspešnost usvajanja programskih sadržaja ritmičke gimnastike i
- da se ustanovi da li je za uspešnost usvajanja programskih sadržaja ritmičke gimnastike kod osoba različitog pola značaj pojedinih motoričkih i muzičkih sposobnosti i morfoloških i psiholoških karakteristika različit.

Zadaci istraživanja

U skladu sa predmetom i ciljevima ovog istraživanja postavljeni su zadaci koji pretpostavljaju definisanje uzorka ispitanika, merenje varijabli za procenu motoričkih (pokretljivost, eksplozivna i repetitivna snaga, ravnoteža, kordinacija) i muzičkih sposobnosti (razlikovanje: visine tona, jačine tona, ritmičkih struktura, dužine tona, boje tona i melodije) i morfoloških (telesna visina, telesna masa, sedeća visina, Body – impedance-a, dužina donjih ekstremiteta i dužina ruku) i psiholoških karakteristika (motivacija postignuća, karakteristike fizičkog self-koncepta, stav prema ritmičkoj gimnastici) pre i posle realizacije programa ritmičke gimnastike. Pored toga, utvrdiće se nivo savladanosti programskih sadržaja putem ekspertske ocene (sastav bez rekvizita, vijačom i loptom) na osnovu čega će se formirati grupe „uspešnijih“ i „ manje uspešnih“ unutar subuzorka muškaraca i subuzorka žena. Unutar subuzoraka formiranih prema polu utvrdiće se da li postoje razlike u motoričkim i muzičkim sposobnostima i morfološkim i psihološkim karakteristikama između grupe „uspešnijih“ i „manje uspešnih“. Nakon prikupljanja i obrade podataka očekuje se interpretacija i diskusija rezultata dobijenih ovim istraživanjem.

Hipoteze

Hipotetički stavovi o problemu istraživanja formulisani su kroz 6 glavnih i 6 pomoćnih hipoteza. Očekuje se da programski sadržaji ritmičke gimnastike neće značajnije uticati na promenu motoričkih i muzičkih sposobnosti, kao i morfoloških karakteristika ispitanika (H1), ali se u zavisnosti od pola ispitanika, očekuju promene njihovih pojedinih psiholoških karakteristika (H2) i to stvaranjem pozitivnijeg stava u odnosu na sadržaje ritmičke gimnastike kod ispitanika muškog pola, za razliku od ispitanika ženskog pola (H2-1). Očekuje se da će stavovi i motiv postignuća biti različiti po značaju kod osoba različitog pola (H5). Pri tome se očekuje da grupa „uspešnijih“ ispitanika po ekspertskoj oceni u subuzorku muškaraca, za razliku od subuzorka žena, pokaže pozitivniji stav prema ritmičkoj gimnastici i ima viši motiv postignuća (H5-1), a niži nivo pojedinih komponenti fizičkog self-koncepta (H5-2). Pretpostavlja se da će motoričke sposobnosti za uspešno usvajanje programskih sadržaja ritmičke gimnastike biti jednake po značaju kod osoba različitog pola (H3), pri čemu se očekuje da će grupa „uspešnijih“ ispitanika po ekspertskoj oceni u oba subuzorka pokazati bolje rezultate u testovima motoričkih sposobnosti (H3-1). Pretpostavka je da će morfološke karakteristike za uspešno usvajanje programskih sadržaja ritmičke gimnastike biti jednake po značaju kod osoba različitog pola (H4), pri čemu će grupa „uspešnijih“ ispitanika po ekspertskoj oceni u oba subuzorka imati manji procenat masnog tkiva i veći procentualni udeo pojedinih longitudinalnih dimenzionalnosti skeleta (dužina ekstremiteta i sedeća visina) u odnosu na telesnu visinu (H4-1). Očekuje se da će značaj muzičkih sposobnosti za uspešno usvajanje programskih sadržaja ritmičke gimnastike biti različit kod osoba različitog pola (H6) pri čemu će grupa „uspešnijih“ ispitanika po ekspertskoj oceni u subuzorku muškaraca, za razliku od subuzorka žena, pokazati viši nivo muzičkih sposobnosti.

Metode istraživanja

Istraživanjem je predviđeno da se izvrši analiza relevantnih teorijskih i empirijskih radova iz ove oblasti koji se odnose na istraživanje problema vezanih za ulogu i značaj pojedinih motoričkih i muzičkih sposobnosti, kao i morfoloških i psiholoških karakteristika za uspešnost u ritmičkoj gimnastici, bilo kao sportu ili kao obliku telesnog vežbanja. Nakon toga će biti sprovedeno empirijsko istraživanje, longitudinalnog karaktera koje podrazumeva inicijalno i finalno merenje **varijabli** motoričkih i muzičkih sposobnosti i morfoloških i psiholoških karakteristika, kao i praćenje nivoa savladanosti programskih sadržaja ritmičke gimnastike kod ispitanika različitog pola. **Uzorak ispitanika** predstavljaju studenti Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja. Podaci prikupljeni empirijskim istraživanjem biće obrađeni primenom *deskriptivne* i *komparativne* statistike koja podrazumeva primenu *analize varijanse* sa ponovljenim merenjima i *Newman-Keuls post-hoc test*, za procenu uticaja realizovanog programa ritmičke gimnastike na praćene sposobnosti i karakteristike, *Studentov t-test za nezavisne uzorke*, za procenu razlika unutar grupa ispitanika muškog i ženskog pola, a između njihovih subuzoraka „uspešnijih“ i „manje uspešnih“, *korelaciona analiza* (*Pearson – product moment*) i *regresionu analizu* za procenu povezanosti pojedinih faktora uspešnosti sa ekspertskom ocenom.

Generalna struktura doktorske disertacije

U projektu doktorske disertacije mr Lidije Moskovljević, koja je uradjena na 55 strana, predviđena je sledeća struktura: 1. Uvodno razmatranje; 2. Pristup problemu istraživanja; 2.1. Definisanje osnovnih pojmova; 2.1.1. Pregled dosadašnjih istraživanja motoričkih sposobnosti u ritmičkoj gimnastici; 2.1.2. Psihološke karakteristike; 2.1.2.1. Pol, rod, polne razlike, polne karakteristike, polni stereotipi, polovi u sportu; 2.1.2.2. Fizički self-koncept i polovi; 2.1.2.3. Stavovi; 2.1.2.4. Motivacija postignuća; 2.1.3. Pregled istraživanja muzičkih sposobnosti; 2.1.4. Pregled dosadašnjih istraživanja morfoloških karakteristika u ritmičkoj gimnastici; 3. Razvojni put ritmičke gimnastike za muškarce; 4. Problem, predmet, cilj i zadaci istraživanja; 5. Hipoteze istraživanja; 6. Metode istraživanja; 6.1. Predlog plana istraživanja (tok i postupci istraživanja); 6.2. Uzorak ispitanika; 6.3. Uzorak varijabli i način njihovog merenja; 6.3.1. Procena motoričkog statusa; 6.3.2. Procena psihološkog statusa; 6.3.3. Procena muzičkih sposobnosti; 6.3.4. Procena morfološkog statusa; 6.3.5. Procena usvojenosti programskih sadržaja ritmičke gimnastike; 6.4. Statistička obrada podataka; 7. Značaj projektovanog istraživanja; Literatura.

Naučna opravdanost disertacije, očekivani rezultati i praktična primenljivost

Zanemarljiv je broj istraživanja koja se bave studentskom populacijom i njenim učešćem u realizaciji programskih sadržaja ritmičke gimnastike uopšte. Ovo istraživanje će biti prvo iz tog prostora kod nas. Posebno je značajno što uzorak obuhvata ispitanike oba pola, imajući u vidu da novija istraživanja ukazuju na potrebu da se ovladavanje ritmičkom gimnastikom sagleda kod pripadnika oba pola. Pošto se radi o uzorku budućih profesora fizičkog vaspitanja, koji će u toku svoje profesionalne delatnosti realizovati i program ritmičke gimnastike, realizacijom projekta doktorske disertacije očekuje se naučni doprinos teorijskom zasnivanju i razumevanju faktora uspešnosti izvodjenja specifične tehnike ritmičke gimnastike, kao i unapređenju metodskog pristupa u realizaciji programskih sadržaja iz ove oblasti kod ispitanika oba pola. U vezi sa tim, posebno je interesantno sagledavanje potencijalne promene stava studenata prema ritmičkoj gimnastici pre i posle realizovanja predviđenog programa, koji prema svojim karakteristikama pripada prostoru „ženskih“ sportskih aktivnosti.

Na osnovu dobijenih rezultata na inicijalnom i finalnom merenju utvrdiće se, takođe, da li je došlo do promena u nekom od pomenutih prostora kod ispitanika oba pola i ako jeste, da li su one rezultat uticaja programskih sadržaja ritmičke gimnastike. Praktičan značaj ovog istraživanja ogledao bi se u doprinosu unapređenju nastave i eventualnom prilagođavanju programskih sadržaja ritmičke gimnastike osobama različitog pola, s obzirom na njihove specifičnosti u pogledu motoričkih i muzičkih sposobnosti, kao i psiholoških i morfoloških karakteristika.

Zaključak i predlog

Značajnu polaznu osnovu za postavljanje projekta doktorske disertacije predstavljaju rezultati dosadašnjih istraživanja koja su vršena u ritmičkoj gimnastici kao sportu, a posebno onih koja su radjena sa studentskom populacijom oba pola. Ova istraživanja se odnose na istraživanja relacija između motoričkih sposobnosti i morfoloških karakteristika i uspešnosti u izvođenju specifične tehnike u ritmičkoj gimnastici (Cagno i sar.(2009); Šebić – Zuhrić i sar. (2008); Božanić i Miletić (2011).

Originalnost teme doktorske disertacije proizilazi iz namere da se utvrdi, koji su to faktori iz prostora motoričkih i muzičkih sposobnosti, odnosno morfoloških i psiholoških karakteristika, koji u najvećoj meri utiču na uspešnost izvođenja specifične tehnike ritmičke gimnastike kod ispitanika različitog pola.

Pregled literature i interpretacija rezultata dosadašnjih istraživanja, posebno onih koja se odnose na studentsku populaciju, ali i veliko pedagoško iskustvo, ukazuju da je kandidat dobro sagledao i koncipirao problem i da će rezultati ovog istraživanja doprineti teorijskom razumevanju faktora uspešnosti izvođenja specifične tehnike ritmičke gimnastike kod ispitanika različitog pola, kao i unapređenju metodskog pristupa u realizaciji programskih sadržaja iz ove oblasti.

Komisija predlaže da Nastavno-naučno veće Fakulteta prihvati Referat o projektu doktorske disertacije mr. Lidije Moskovljević s tim da se promeni naslov rada i da glasi:

„FAKTORI USPEŠNOSTI USVAJANJA PROGRAMSKIH SADRŽAJA RITMIČKE GIMNASTIKE KOD OSOBA RAZLIČITOG POLA“

Za predloženu temu doktorske disertacije matičan je Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, a za praćenje realizacije ovog projekta predlažemo red.prof.dr Lepu Radisavljević.

U Beogradu, 18.01.2012.godine

Članovi Komisije:

1. dr Lepa Radisavljević, redovni profesor
2. dr. Dušanka Lazarević, redovni profesor
3. dr Aleksandar Nedeljković, vanredni profesor
4. dr Snežana Bijelić, vanredni profesor, FFVS Banja Luka